

КОМУНІКАТИВНА ЕТИКА В ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Трансформаційні процеси в комунікаціях сучасності впливають на всі сфери громадянського суспільства, зокрема на публічну політику. Порушена тема етичної поведінки публічного службовця, а саме етики комунікацій в мережі інтернет актуальна під час реформ в публічному управлінні. Комунікативна політика одна з тих сфер, де відбувається швидке реагування владних інститутів на сучасні виклики. Розвиток інформаційного суспільства задає відповідний швидкий темп комунікацій як в межах власної держави, так і в міжнародному інформаційному просторі. Події в Україні стають резонансними далеко за її межами і швидко формують уявлення і відповідну реакцію. Встановлено взаємозв'язки поведінки публічного службовця з всією складною структурою публічного управління. Оцінено вплив державного іміджу на настрої у суспільстві та його самоорганізацію. Запропоновано ряд рекомендацій для публічних службовців щодо персонального користування інтернет ресурсами.

Ключові слова: державна служба; етична поведінка; державне управління; відповідальність; імідж держави.

Постановка проблеми. Сучасні комунікативні процеси в суспільстві накладають «штампи» відповідальності на публічних службовців, зокрема в мережі інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Імідж держави в аспектах інформаційної політики досліджували Г. Почепцов, І. Пантелейчук, І. Кринична, Е. Галумов. Етика комунікацій державних службовців висвітлена в наукових роботах М. Рудакевич, В. Дрешпак, Н. Грицяк. І. Коваль дослідила досвід зарубіжних країн в питаннях поведінки публічних посадовців в мережі інтернет поза робочим часом. Інформацію в якості трансформаційного ресурсу вивчає Г. Несвіт, дослідниця наголошує на важливості громадського контролю в державному секторі та доступності інформації в усіх її проявах.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Нові характеристики комунікацій вимагають нових рішень щодо їх врегулювання. Пропонуємо ширше розглянути аспекти впливу комунікативних зв'язків публічних посадовців на імідж публічної служби України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Імідж організації починається з іміджу керівника та працівників. Ротація на державній службі за період 2015–2017 років у зв'язку з публічними скандалами підтверджує, що проблема етичної поведінки на державній службі залишається актуальною і нині. Не зважаючи на удосконалену спеціальну перевірку державних службовців, репутаційні втрати повсякчас трапляються з депутатами Верховної Ради, членами Уряду, високопосадовцями. В свою чергу, громадянське суспільство швидше реагує на всі непорозуміння та конф-

лікти, пов'язані з державними службовцями, переймаючи, таким чином, європейську рису нетерпимості до обману та зловживань в професійній діяльності. З метою уникнення деяких протиріч в намірах, світогляді робітника і компанії, HR-відділи приватних компаній реалізують проведення моніторингу активності в соціальних мережах майбутніх робітників. На нашу думку, подібний моніторинг був би доречним і в публічному управлінні. Така практика забезпечить ефективну політику щодо формування позитивного іміджу влади.

Імідж органів державної влади – це «цілісний, якісно визначений образ державних службовців», який «зафіксований у масовій, або в індивідуальній свідомості», «виникає і корегується в результаті сприйняття і відповідної фільтрації інформації про об'єкт, яка надходить із зовнішнього середовища крізь призму існуючих стереотипів» [6, с. 45]. Імідж держави складне поняття, ґрунтується на сумі уявлень про її інститути, такі як: «імідж демократії, імідж влади, імідж економіки, імідж збройних сил, зовнішньополітичний імідж, імідж інформаційної політики держави» тощо.

Підтвердження кадрової та політичної кризи в публічному управлінні спостерігаємо також крізь призму громадської думки. Так, згідно соціологічного опитування 2016 року, загальні показники балансу довіри українців до органів державної влади в більшості галузей з мінусом, окрім військової до 32 % довіри. Показник -79,7 % недовіри до державного апарату (чиновників) у квітні, та -77,3 % у листопаді. Менше українці довіряють тільки російським ЗМІ з показником недовіри -77,3 % і -78,7 % (квітень/листопад 2016), який як бачимо навпаки набирає

оберти. Проте, маємо звернути увагу, на невелике, але зростання довіри громадян до інститутів влади, наприклад: Обласним державним адміністраціям в листопаді повністю довіряють на 0,9 % більше ніж у квітні того ж року; Районним державним адміністраціям на 1,5 %; Органам місцевого самоврядування на 1,6 %; Державному апарату (чиновникам) на 0,4 % відповідно [8].

Приймаємо той факт, що фаховою оцінкою діяльності органів державної влади громадськість не займається, адже ефективність державних структур визначається «за допомогою зіставлення результатів управління і ресурсів, затрачених на їх досягнення», а достатньої кількості оприлюднених даних для такої аналітики не вистачить [1, с. 45]. Проте, оперативний інформаційний супровід діяльності органів влади вже не є рекомендованим, він є необхідним, перш за все для виконання таких задач: по-перше, достовірне інформування громадськості та подальше поширення саме офіційної інформації, по-друге, уникнення маніпуляцій з боку ЗМІ та інших суб'єктів публічної політики, які використовують відео- та аудіо-монтаж, передають інформацію, що не відповідає дійсності або перемішують факти з власними припущеннями та коментарями, що створює інформаційну хвилю з відповідними наслідками дезінформованості. Зокрема, Україна розвиває політику транспарентності до суспільства, що є своєрідним «вираженням зворотньої довіри». Такі заходи як Програма державних закупівель «Прозоро», е-декларування, оприлюднення звітів уряду; оперативне висвітлення діяльності державних органів в різних каналах зв'язку пом'якшують розчарування громадськості, яке корелюється від 0,2 до 1 % приросту до балансу довіри.

В свою чергу, оцінка державного службовця проходить згідно «Типового порядку проведення оцінки результатів службової діяльності державних службовців», який включає в себе градації якостей від 0 до 3 балів за такими напрямками: результативність, дисциплінованість, професійна етика, ініціативність. Отже, професійна етика на «відмінно» це – «поважати колег та користуватись відповідним авторитетом, підтримувати здоровий мікроклімат та дружню атмосферу в колективі» [7]. Проте, «поза увагою залишається цілий ряд морально-етичних, ментально-психологічних, духовних аспектів державних службовців», звертає увагу на проблеми розуміння специфіки державного службовця І. Кринична. Не можемо не погодитись з її іншим твердженням стосовно ролі державних службовців: «це ті, хто формує громадську думку, щодо сприйняття влади» [5].

Аналізуючи нормативне закріплення комунікативної етики, варто звернути увагу на законодавство, що власне і є джерелом публічної відповідальності. Відповідно до діючого законодавства, етика поведінки державного службовця в системі комунікативних взаємодій складає такі зобов'язання: сумлінно виконувати свої службові обов'язки; шанобливо ставитися до громадян, керівників і співробітників, дотримуватися високої культури спілкування [3].

Наказ від 05.08.2016 № 158 «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних служ-

бовців та посадових осіб місцевого самоврядування» зазначає: «поведінка державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування має забезпечувати довіру суспільства до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування». А також «державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування під час виконання своїх посадових обов'язків зобов'язані неухильно дотримуватись загально визнаних етичних норм поведінки, бути доброзичливими та ввічливими, дотримуватись високої культури спілкування (не допускати використання нецензурної лексики, підвищеної інтонації)». Окремо виділено тезу про повагу: «з повагою ставитись до прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, об'єднань громадян, інших юридичних осіб, не проявляти свавілля або байдужість до їхніх правомірних дій та вимог» [4].

Наразі 2016 року вступив у дію новий Закон України «Про державну службу» № 2490, що визначає правові норми для державних службовців у 87 статтях 10 розділів, попередній закон від 1993 року обмежувався 38 статтями в 8 розділах. Питання етики державних службовців визначається перш за все поняттям «службова дисципліна», принципами державної служби, правами та обов'язками державного службовця та розділом VIII «дисципліна та матеріальна відповідальність державних службовців» [3]. Також є чинним Наказ «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування», в якому зазначено, що державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування мають «дбати про авторитет державної служби і служби в органах місцевого самоврядування», а також про «позитивну репутацію державних органів» та «органів місцевого самоврядування», що включає «дотримання правил етикету, належного зовнішнього вигляду, забезпечення високої якості роботи, встановленого внутрішнього службового розпорядку». На нашу думку, кожна з наведених тез можливо спроекувати і на діяльність публічного службовця в мережі інтернет. Пропонуємо ряд рекомендацій щодо персонального корисування інтернет-ресурсами, яке допоможе уникнути або звести до мінімуму будь-які непорозуміння у професійних стосунках публічного службовця:

- профіль в соц мережі має відповідати посаді та організації, в якій ви працюєте. Часом достатньо однієї привітної фотографії у діловому стилі. Публікації та коментарі не мають суперечити заявленим корпоративним принципам організації, яку ви представляєте;
- не вести профілі у соціальних мережах від імені своїх керівників на їх прохання;
- користуватись визнаними якісними з точки зору захисту інформації ресурсами: пошта gmail, соціальна мережа facebook, смс telegram;
- ставити якісні паролі, він може бути один всюди, але з варіаціями;
- приватне життя краще залишити в закритих альбомах, на іншому не впізаному акаунті або взагалі не викладати особисті дані в мережу;

– переіменовуючи контакти в незрозумілі форми можна уникнути оприлюднення особистої смс переписки.

Повертаючись до категорій іміджу держави і комунікацій, зауважимо, ще на один ряд аспектів, що впливають на формування іміджу держави «умовно-коректовані» соціологічні фактори: соціально-психологічні настрої в суспільстві; форми суспільно-політичної інтеграції громадян, структура, характер і принципи діяльності суспільно-політичних об'єднань країни; морально-етичні аспекти розвитку суспільства [2, с. 77–78]. Суб'єкти громадського контролю в часи суспільної реформації теж постають перед рядом іміджевих проблем, що можуть мати негативні наслідки. Дискредитація одного з учасників політичного процесу – є ударом для репутації всього руху, чи навіть для всієї професії чи виду діяльності. Як приклади: спад популярності окремих партій, імідж професії політичного журналіста похитнувся, а вслід і окремі видання, які асоціювались з скандальними нині іменами; довіра до діяльності волонтерів в Україні теж переживає спад через недобросовістність окремих представників. Представники професійних спілок, громадських об'єднань, які стоять на варті

етики та моралі суспільства теж час від часу натрапляють на безвихідь та невгамоність політичних інтриг навколо.

Загалом, політичні та суспільні скандали призводять до морального виснаження громадян, і як слідство – виникає апатія до політичного громадського життя країни. Без надії громадян на зміни відбувається нехтування обов'язками, що провокує низьку явку на вибори та референдуми і цей процес також стає окремим чинником загальної кризи. Як бачимо, публічний механізм відповідальності – це саме той шлях, який українське суспільство має подолати на шляху перетворень через участь кожного громадянина.

Висновки із дослідженого матеріалу. Оцінено вплив комунікативної етики спілкування на сприйняття публічної особи суспільством. Механізми юридичної відповідальності в сучасних реаліях визначаємо наразі як недостатньо ефективними, проте єдиноправильними. Існує потреба до подальшого пропагування етики комунікацій серед публічних осіб та державних службовців; громадському сектору рекомендуємо діяти в рамках правового поля та не зупинятись перед труднощами, які є частиною шляху розвитку та вдосконалення української держави.

Список використаних джерел

1. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія / В. Д. Бакуменко. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 328 с.
2. Галумов Э. А. Имидж государства. – М. : ЗАО «Издательский Дом «Летопись», 2000. – С. 77–78.
3. ЗУ «Про державну службу» N213-VIII (213-19) від 02.03.2015, ВВР, 2015, N 22, ст.145 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3723-12/page>. Назва з екрану. – Дата звернення: [22.11.2016].
4. Наказ «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» від 05.08.2016 № 158 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>. Назва з екрану. – Дата звернення: [22.11.2016].
5. Сучасні підходи до формування іміджу державного службовця / Кринична І. П. Сучасні підходи до формування іміджу державного службовця. [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2013-01\(9\)/13kipids.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2013-01(9)/13kipids.pdf). Назва з екрану. – Дата звернення: [22.11.2016].
6. Кабінет Міністрів України Постанова: «Про затвердження Правил етичної поведінки державних службовців» № 65 – редакція від 11.02.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?-docid=248839311> Назва з екрану. – Дата звернення: [22.11.2016].
7. Типовий порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців. Постанова кабінету міністрів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.guds.gov.ua/page/typovyy-poryadok-provedennya-otsinyvannya-rezultativ-sluzhbovoyi-diyalnosti-derzhavnyh> Назва з екрану. – Дата звернення: [22.02.2017].
8. Оцінка громадянами ситуації в країні, ставлення до суспільних інститутів, електоральні орієнтації. Центр Разумкова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://razumkov.org.ua/ua/napryamki/sotsiolohichni-doslidzhennia/otsinka-hromadianamy-sytuatsii-v-kraini-stavlennia-do-suspilnykh-institutiv-elektoralni-oriientatsii> Назва з екрану. – Дата звернення: [22.02.2017].

С. А. Демченко,
аспірант,

Национальная академия государственного управления при Президенте Украины, г. Киев, Украина

КОМУНИКАТИВНА ЕТИКА В ПУБЛИЧНОЇ ПОЛІТИКЕ УКРАЇНИ

Трансформационные процессы в коммуникациях современности влияют на все сферы гражданского общества, в частности на публичную политику. Затронута тема этического поведения публичного служащего, а именно этики коммуникаций в сети интернет актуальна во время реформ в публичном управлении. Коммуникативная политика одна из тех сфер, где происходит быстрое реагирование властных институтов на современные вызовы. Развитие информационного общества задает соответствующий быстрый темп коммуникаций как в пределах собственного государства, так и в международном информационном пространстве. События в Украине становятся резонансными далеко за ее пределами и быстро формируют представление и соответствующую реакцию. Установлены взаимосвязи поведения публичного служащего со всей сложной структурой публичного управления. Оценено влияние государственного имиджа на настроения в обществе и его самоор-

ганизации. Предложен ряд рекомендаций для публичных служащих по персональному пользования интернет ресурсами.

Ключевые слова: государственная служба; этическое поведение; государственное управление; ответственность; имидж государства.

S. Demchenko,

PhD student, National Academy of public administration the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine

COMMUNICATIVE ETHICS OF PUBLIC POLICE OF UKRAINE

Transformation processes in modern communication influence on all areas of civil society, including public policy. The theme of the ethical conduct of public servants, namely the ethics of communication on the Internet during the relevant reforms in the public administration was touched. Communication policy is one of those areas where there is a rapid response of government institutions to the contemporary challenges. The development of the information society sets a corresponding fast rhythm of communications both within own state, and the international information area. Events in Ukraine become resonance far beyond and form imagination and corresponding reaction quickly. The interrelationships of behavior of public servants with entire complex structure of public administration were determined. Purpose improve the mechanisms of public service. Methods – synthesis, evaluation. Scientific novelty – were further developed mechanisms to build communication links in the public administration. Scope results – public authorities. Conclusions investigated material: the influence of public image on mood in the society and its self-organization were determined. A number of recommendations for public officials on the personal use of Internet resources was advertised. There is a need to further promote communication ethics among public figures and civil servants; encourage public sector to operate within the legal framework and did not stop before the difficulties that are part of the development and improvement of the Ukrainian state.

Key words: public service; ethical behavior; public administration; responsibility; image of the state.

Рецензенти: *Стадник М. М.*, д-р філос. наук, професор;
(Національна академія державного управління при Президентові України)
Дерега В. В., канд. політ. наук, доцент.
(Чорноморський національний університет імені Петра Могили)

© Демченко С. О., 2017

Дата надходження статті до редколегії 19.02.17